

Pregled rada Komisije za statistiku

Prigodom predaje svoje funkcije ravnatelja Gradske knjižnice, dr. Velimir Deželić je zapisao: “*Do konca g. 1908. posjetilo je Gradsku knjižnicu 45.000 osoba koje su rabile ukupno 11.924 knjige. Na dar je stiglo 4.040 knjiga tako da je koncem 1908. knjižnica imala 14.000 svezaka.*” (dr. Velimir Deželić prigodom predaje svoje funkcije ravnatelja Gradske knjižnice).

Ovaj kratki povijesni izvadak iz izvješća, slikovito naglašava važnost navođenja brojevanih podataka i za prikaz knjižničnog poslovanja, stoga ga navodim uvodno u kratkom prikazu rada Komisije.

Osnivanje

Na 3. Sjednici Glavnog odbora HBD-a¹ – (19. svibnja 1997.), pod točkom 7. prihvaćen je prijedlog osnivanja *Radne grupe za bibliotečnu statistiku* u sastavu (M. Mihalić, D. Stančin Rošić i predstavnik Hrvatskog zavoda za statistiku (HZS), u svrhu prikupljanja i prevođenja značajnih dokumenata HZS-a, ISO-a i IFLA-e te Europske unije potrebnih knjižničarstvu.

Isti prijedlog upućen je Glavnom odboru Hrvatskoga bibliotekarskog društva, za sjednicu 11. prosinca 1997. Radnoj grupi za bibliotečnu statistiku, predsjedat će M. Mihalić. Na temelju prikupljene dokumentacije i održanih konzultacija, Radna skupina se obvezala izraditi konkretan prijedlog za rad skupine za sljedeću godinu, što je i učinjeno.

Radna grupa se prema zaključcima stručnog dijela 32. skupštine HKD-a u Lovranu od 20.-23. rujna 2000. obvezala da u svoj program uvrsti: a) pripremu priručnika s definicijama pojedinih statističkih kategorija i prijedlog mogućih pokazatelja uspješnosti poslovanja knjižnica, b) izradu popisa statističkih podataka koje bi trebale skupljati različite knjižnice kao pokazatelje uspješnosti poslovanja i c) izradu upitnika na temelju kojeg bi se provela anketa.² Neki zaključci su djelomično ostvareni, budući da je njihovo provođenje zahtijevalo prethodne odluke i dogovore na višim razinama ili pak suradnju u nadležnostima između raznih ustanova.

¹ Novosti br. 9(1997), 3.

² Novosti br. 15(2000), 5.

Komisija je 2008. promijenila naziv u *Komisija za statistiku i pokazatelje uspješnosti*. Komisija djeluje unutar Sekcije za upravljanje i tehnologiju.³

Sudjelovanje članova Radne skupine na stručnim skupovima HKD-a

2. *Okrugli stol Komisije za statistiku i pokazatelje uspješnosti*. Tema: *Od statistike do pokazatelja uspješnosti*. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 8. travnja 2011.

Okrugli stol je organiziran s ciljem poticanja okvira za vrednovanje knjižnica i aktivnosti sustavnog praćenja knjižničnih aktivnosti. Među zaključcima se predlaže da se zatraži IFLA-in model upitnika koji sadrži temeljne statističke podatke i koji je IFLA-ina Komisija već testirala u knjižnicama, da se hrvatske knjižnice pozovu na suradnju u prikupljanju podataka, da sudjelovanje bude dobrovoljno, a da podaci budu javno dostupni svim knjižnicama sudionicima u projektu, te da se okrugli stol održava svake dvije godine.

Kako ovaj tematski broj Vjesnika objavljuje izlaganja s ovog skupa, pojedinačno se neće nabrajati naslovi izlaganja. No, ipak spominjem pozvanu gošću dr. Roswithu Poll, koja je svakome tko prati međunarodne aktivnosti u sklopu ISO-a i IFLA-e o knjižničnoj statistici, vrlo dobro poznata. Dr. Poll je u pozvanom izlaganju *From statistics to quality measure evaluation of libraries* govorila o sadašnjem pristupu kvalitativnim i kvantitativnim pokazateljima i vrednovanju knjižnica, a na radionici pod nazivom *Assessing the impact of libraries*, izložila je metode vrednovanja.

Kolegica Pikić je održala izlaganje *Servqual i LibQual+ instrumenta za mjerenje percepcije kvalitete (knjižničnih) usluga*, predstavivši ova dva instrumenta koji mjere kvalitetu usluge sa stanovišta korisnika.

Komisija je sudjelovala na 37. skupštini HKD-a, u Tuheljskim toplicama, od 29. rujna do 2. listopada 2010. izlaganjem na posteru: *Statistički podaci kao kvantitativni pokazatelji djelatnosti knjižnice u zajednici i kod odlučivanja*. Suautori postera su: Marina Mihalić: Statistički podaci za knjižnice prema ISO 2789 (4. izd.); Aleksandra Pikić: Statistika u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; Goranka Mitrović: Statistička analiza zahtjeva hrvatskih znanstvenika za potrebe napredovanja (2005.-2009.).

U organizaciji Radne skupine za javno zagovaranje na 37. skupštini HKD-a, *Knjižnice u zajednici*, održanoj u Tuheljskim toplicama 2010., sudje-

³ Novosti br. 27(2004), 5.

lovalo se u radionici s izlaganjem *Kako i zašto čitati podatke o knjižnicama* (M. Mihalić), gdje je ukazano na važnost statističkih podataka o knjižnicama u pripremi kampanje javnog zagovaranja.

Na 10. danima specijalnih i visokoškolskih knjižnica u Hrvatskoj, održanim 2008. u Opatiji, sudjelovalo se posterskim izlaganjem: *Mogući zajednički pokazatelji uspješnosti za nacionalne i sveučilišne knjižnice – na primjeru usluga*, a rad je objavljen i u Zborniku radova sa skupa, na str. 105-114.

Okrugli stol *Knjižnična statistika i međunarodna norma ISO 2789, 3. izd. (2003.) – situacija u Hrvatskoj i iskustva drugih zemalja*. Hrvatsko knjižničarsko društvo : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 21. svibnja 2004.

Na skupu je predstavljen hrvatski prijevod međunarodne norme ISO 2789, koja je u odnosu na izdanje 1991. kao novost definirala mjerenje učinkovitosti knjižnica u elektroničkom okruženju (mr. M. Mihalić). Izlaganjem o prikupljanju knjižnične statistike sudjelovala je iz Državnog zavoda za statistiku mr. S. Bosner, a prikazan je način prikupljanja statistike za knjižnice temeljem upitnika koji je izradila Državna matična služba za knjižničarstvo u Narodnoj in univerzitetnoj knjižnici u Ljubljani, (dr. Eva Kodrić-Dačić), a koji je oblikovan po uzoru na međunarodne standarde i omogućuje međunarodnu usporedivost mjerenja. Izlaganje i radionica iz Velike Britanije prikazala je djelatnost *Library and Information Statistics Unit (LISU)*, sa Sveučilišta u Loughboroughu kao središta za prikupljanje, analizu i diseminaciju knjižnične statistike (dr. E. Davies). O statistici za narodne knjižnice izlagala je J. Slobodanac, a J. Zajec je izvijestila o aktivnostima normizacije na području knjižničarstva u Hrvatskoj. Komisija nije objavila zbornik radova s ovog skupa, ali je skup spomenut u godišnjem izvješću Ane Barbarić, objavljenom u Vjesniku bibliotekara Hrvatske 47(2004).

O pokazateljima uspješnosti za nacionalne knjižnice, održano je plenarno izlaganje na 32. Skupštini u Lovranu, a objavljen je i članak u VBH, 43(2000), 4, 91-100.

Radnja u sklopu stručnog ispita

Gabrijela Štimac-Rajaković. Statistička obrada evidencije korištenja knjižničnog fonda knjižnice Filozofskog fakulteta u Rijeci. Mentor: mr. sc. Marina Mihalić, Rijeka, 1999. Pismena radnja za polaganje stručnog ispita za knjižnično osoblje.

U sklopu Centra za stalno stručno usavršavanje redovito se održavaju radionice o knjižničnoj statistici.

Članovi Radne skupine za bibliotečnu statistiku (D. Stančin Rošić, D. Živković, S. Bosner i M. Mihalić) i poslije 2000. *Komisije za knjižničnu statistiku*, te od 2008. godine *Komisije za statistiku i pokazatelje uspješnosti* bile su: Tanja Nebesny, knjižničarska savjetnica, voditeljica Matične službe KGZ-a, mr. sc. Dubravka Stančin Rošić, knjižničarska savjetnica i tadašnja predsjednica HKD-a, mr. sc. Senka Bosner (pridruženi član) iz Državnog zavoda za statistiku, pročelnica statistike za kulturu, dr. sc. Daniela Živković, profesorica s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Jadranka Slobodanac, savjetnica za narodne knjižnice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Goranka Mitrović, dipl. ing., Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Aleksandra Pikić, knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Komisijom su predsjedale od osnutka do 2012. dr. sc. Marina Mihalić (1997.-2010.) i dr. sc. Kornelija Petr Balog (2010.-2012.).

Komisija je nastojala izravno komunicirati sa stručnjacima iz Hrvatske i iz inozemstva te primijeniti pozitivna iskustva drugih knjižničnih sustava, no svjesni smo da će trebati utvrditi vlastiti model prikupljanja knjižnične statistike i pokazatelja uspješnosti koji bi bio i međunarodno usporediv.

Iako o rezultatima djelovanja objektivno može posvjedočiti samo knjižničarska zajednica i to kroz organizaciju i standardizirani pristup u prikupljanju i diseminaciji knjižnične statistike, članovima ove Komisije ostaje za nadati se da su barem donekle približili pitanje međunarodne standardizacije prikupljanja statističkih podataka, te tako svojim djelovanjem potaknuli daljnji rad na knjižničnoj statistici i razvoju pokazatelja uspješnosti, te njenom međunarodnom prepoznavanju.

Marina Mihalić